

Co-funded by the European Union

THE LONDON SCHOOL
OF ECONOMICS AND
POLITICAL SCIENCE ■

Η οπτική των παιδιών στην Ευρώπη

Βασικά ευρήματα και συστάσεις για τη χάραξη πολιτικών από την έρευνα *EU Kids Online* σε παιδιά ηλικίας 9-16 ετών και τους γονείς τους σε 25 ευρωπαϊκές χώρες

Ιανουάριος 2011

Sonia Livingstone, Leslie Haddon, Anke Görzig και
Kjartan Ólafsson, με τα μέλη του δικτύου EU
Kids Online

www.eukidsonline.net

ISSN 2045-256X

ΒΑΣΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Η έρευνα EU Kids Online

Η έκθεση αυτή παρουσιάζει τα ευρήματα μιας νέας και μοναδικής- έρευνας που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε με βάση τα αυστηρά πρότυπα του Δικτύου EU Kids Online. Χρηματοδοτήθηκε από το κοινοτικό πρόγραμμα Safer Internet προκειμένου να ενδυναμώσει την εμπειρική βάση για τις πολιτικές που αφορούν την ασφάλεια στο Διαδίκτυο.

- Ένα τυχαία επιλεγμένο και διαστρωματωμένο δείγμα 25,142 παιδιών ηλικίας 9-16 ετών που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο, και κάποιος από τους γονείς τους, συμμετείχαν στην έρευνα αυτή μέσω συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της Άνοιξης/Καλοκαιριού 2010 σε 25 Ευρωπαϊκές χώρες.
- Η έρευνα εξέτασε βασικούς διαδικτυακούς κινδύνους: πορνογραφία, εξύβριση (εκφοβισμό), λήψη σεξουαλικών μηνυμάτων, επαφή με ανθρώπους που [τα παιδιά] δε γνωρίζουν από κοντά, δια ζώσης συναντήσεις με επαφές του διαδικτύου, δυνητικά επιβλαβές υλικό που παράγεται από το χρήστη και παράνομη διαχείριση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
- Στην έκθεση αυτή η έννοια “παιδιά” αναφέρεται στα παιδιά που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο και έχουν ηλικία από 9-16 στην Ευρώπη. Το ‘χρησιμοποιούν το διαδίκτυο’ συμπεριλαμβάνει κάθε συσκευή με την οποία τα παιδιά έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο και κάθε χώρο όπου το χρησιμοποιούν.

Χρήσεις του Διαδικτύου και διαδικτυακές δραστηριότητες

- Η χρήση του Διαδικτύου είναι πλέον απολύτως ενσωματωμένη στην καθημερινότητα των παιδιών: 93% των χρηστών 9-16 ετών μπαίνουν στο Διαδίκτυο τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα (60% αυτών μπαίνουν στο διαδίκτυο καθημερινά ή σχεδόν καθημερινά).
- Τα παιδιά αποκτούν πρόσβαση στο Διαδίκτυο σε όλο και μικρότερες ηλικίες - η μέση ηλικία για την έναρξη χρήσης του διαδικτύου είναι τα 7 χρόνια στη Δανία και τη Σουηδία και τα 8 σε κάποιες άλλες Βόρειες χώρες. Σε όλες τις χώρες, το ένα τρίτο των παιδιών 9-10 ετών που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο, μπαίνουν καθημερινά, και αυτό ισχύει για το 80% όσων είναι 15-16 ετών.
- Η πιο συνηθής τοποθεσία χρήσης του διαδικτύου είναι το σπίτι (87%) και αμέσως μετά το σχολείο (63%). Παρατάτα η πρόσβαση στο διαδίκτυο

ποικίλει -49% το χρησιμοποιούν στο δωμάτιό τους και 33% μέσω του κινητού τους τηλεφώνου ή μέσω άλλης συσκευής παλάμης. Η πρόσβαση μέσω μιας συσκευής παλάμης ξεπερνάει τη μια στις 5 περιπτώσεις στη Νορβηγία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Σουηδία.

- Τα παιδιά κάνουν μια σειρά από διαφορετικά και δυνητικά ωφέλιμα πράγματα στο διαδίκτυο: τα παιδιά 9-16 ετών χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για σχολικές εργασίες (85%), για να παίξουν παιχνίδια (83%), να παρακολουθούν μουσικά βίντεο (76%) και για άμεσα μηνύματα (62%). Λιγότερα αναρτούν εικόνες (39%) ή μηνύματα (31%) για να τα μοιραστούν με άλλους, χρησιμοποιούν διαδικτυακή κάμερα (webcam) (31%), ιστοσελίδες ανταλλαγής αρχείων (16%) ή κάποιο blog (11%).
- 59% των παιδιών 9-16 ετών έχουν προφίλ σε ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης – συμπεριλαμβανόμενου του 26% των παιδιών 9-10 ετών, το 49% όσων είναι 11-12 ετών, το 73% όσων είναι 13-14 και το 82% εκείνων που είναι 15-16. Η κοινωνική δικτύωση είναι πιο δημοφιλής στην Ολλανδία (80%), τη Λιθουανία (76%) και τη Δανία (75%), και λιγότερο στη Ρουμανία (46%), την Τουρκία (49%) και τη Γερμανία (51%).
- Ανάμεσα στους χρήστες ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης, 26% έχουν δημόσια προφίλ – περισσότερο στην Ουγγαρία (55%), την Τουρκία (46%), και τη Ρουμανία (44%)· 29% έχουν πάνω από 100 επαφές, παρά το ότι περισσότεροι έχουν λιγότερες.
- Ανάμεσα στους χρήστες ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης, το 43% κρατάει το προφίλ του κλειστό έτσι ώστε να έχουν μόνο οι φίλοι του πρόσβαση σ'αυτό. Ένα επιπλέον 28% αναφέρουν ότι το προφίλ τους είναι μερικώς κλειστό ώστε να μπορούν να το δούν οι φίλοι των φίλων τους και τα άλλα δίκτυα. Αξιοσημείωτο είναι ότι το 26% αναφέρουν ότι το προφίλ τους είναι ανοικτό ώστε να μπορεί οποιοσδήποτε να το δει.

Ψηφιακές δεξιότητες

- Είναι πιθανό ότι η χρήση που κάνουν τα περισσότερα παιδιά ευνοεί τον ψηφιακό αλφαριθμητισμό και τις δεξιότητες για την ασφάλεια. Το ένα τρίτο όσων είναι 9-16 ετών (36%) λένε ότι η δήλωση, “γνωρίζω περισσότερα για το διαδίκτυο από τους γονείς μου”, είναι “ιδιαίτερα αληθής” για εκείνα, το ένα τρίτο (31%) λέει ότι “αληθεύει σχετικά” και άλλο ένα τρίτο (33%) λέει ότι αυτό “δεν αληθεύει”.

- Τα νεαρότερα παιδιά υστερούν γενικά σε δυνατότητες και αυτοπεποίθηση. Παραταύτα, τα περισσότερα παιδιά 11-16 ετών μπορούν να εμποδίσουν μηνύματα από αυτούς που δεν επιθυμούν να επικοινωνούν μαζί τους (64%) ή και να βρουν συμβουλές ασφάλειας στο διαδίκτυο (64%). Περίπου τα μισά μπορούν να αλλάξουν τις ρυθμίσεις ιδιωτικότητας σε ένα προφίλ κοινωνικής δικτύωσης (56%) να συγκρίνουν τις ιστοσελίδες για να αξιολογήσουν την ποιότητά τους (56%) ή να εμποδίσουν την ενοχλητική αλληλογραφία (51%).

Κίνδυνοι και επιζήμιες συνέπειες

Ένας κίνδυνος δεν καταλήγει απαραίτητα σε επιβλαβές αποτέλεσμα, όπως προκύπτει από τις αναφορές των παιδιών. Τα παιδιά που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο ρωτήθηκαν αν είχαν οποιαδήποτε εμπειρία με μια σειρά από διαδικτυακούς κινδύνους, και στη συνέχεια, αν ενοχλήθηκαν από αυτό, όπου η έννοια “ενοχλήθηκαν” προσδιορίστηκε ως κάτι που “σε έκανε να αισθανθείς άβολα, σε αναστάτωσε ή σε έκανε να νιώσεις ότι δεν έπρεπε να το έχεις δει”. Τα ευρήματα ποικίλουν ανα παιδί (π.χ. ηλικία, φύλο), χώρα και είδος κινδύνου, έτσι ώστε οποιοσδήποτε γενικεύσεις θα πρέπει να εξετάζονται με προσοχή.

- Το 12% των παιδιών ηλικίας 9-16 στην Ευρώπη λένε ότι έχουν ενοχληθεί ή αναστατώθηκαν από κάτι στο διαδίκτυο. Αυτό περιλαμβάνει το 9% των παιδιών 9-10 ετών. Παραταύτα, τα περισσότερα παιδιά δεν αναφέρουν να έχουν ενοχληθεί ή αναστατωθεί κατά την πλοήγησή τους στο διαδίκτυο.
- Οι κίνδυνοι δεν αντιμετωπίζονται απαραίτητα από τα παιδιά ως κάτι επιβλαβές ή που τα αναστατώνει. Για παράδειγμα, η επαφή με σεξουαλικό υλικό και η λήψη σεξουαλικών μηνυμάτων είναι εμπειρίες που έχουν βιώσει ένα στα οκτώ παιδιά αλλά γενικά δεν αντιμετωπίζονται ως επιβλαβείς, εκτός από λίγα από τα παιδιά.
- Αντιθέτως, η εξύβριση μέσω διαδικτύου μέσω της λήψης κακόβουλων ή επιβλαβών μηνυμάτων είναι σχετικά ασυνήθιστη, με ένα στα είκοσι παιδιά να έχουν αυτή την εμπειρία, η οποία παραταύτα είναι η πιο πιθανή να αναστατώσει τα παιδιά.
- Επιπλέον, μόνο 1 στα 12 παιδιά έχουν συναντήσει κάποιον που γνώριζαν μέσω διαδικτύου από κοντά, και επίσης αυτός ο κίνδυνος σπανίως έχει κάποια επιβλαβή συνέπεια, σύμφωνα με τα λεγόμενα των παιδιών.

- Τα αγόρια, ειδικά οι έφηβοι, εκτίθενται περισσότερο στις εικόνες σεξουαλικού περιεχομένου στο διαδίκτυο, ενώ οι έφηβες είναι σχετικά πιθανότερο να λάβουν κακόβουλα ή επιβλαβή μηνύματα μέσω διαδικτύου. Παραταύτα, τα κορίτσια είναι γενικά πιο πιθανό να αναστατωθούν από τους κινδύνους με τους οποίους έρχονται σε επαφή.
- Η έρευνα ρώτησε για μια σειρά από κινδύνους, όπως περιγράφονται παρακάτω. Εξετάζοντας τους κινδύνους αυτούς, το 41% των παιδιών 9-16 ετών στην Ευρώπη είχαν κάποια εμπειρία με τουλάχιστον έναν από αυτούς τους κινδύνους.
- Οι κίνδυνοι αυξάνονται με την ηλικία: το 14% των παιδιών 9-10 ετών είχαν εμπειρίες με ένα ή περισσότερους από τους κινδύνους για τους οποίους ερωτήθηκαν, ποσοστό που ανεβαίνει στο 33% για τα παιδιά 11-12 ετών, στο 49% για τα παιδιά 13-14 ετών και στο 63% των παιδιών ηλικίας 15-16.

Πορνογραφία

- Το 14% των παιδιών 9-16 ετών έχουν δει τους τελευταίους 12 μήνες στο διαδίκτυο εικόνες που είναι “εμφανώς σεξουαλ κές- για παράδειγμα, που δε χνουν ανθρώπους γυμνούς ή να κάνουν σεξ”.
- Από τα παιδιά που έχουν δει σεξουαλικές ή πορνογραφικές εικόνες στο διαδίκτυο, ένα στα τρία αναστατώθηκαν από αυτή την εμπειρία, και από αυτά, τα μισά (δηλ. το ένα έκτο από αυτά που εκτέθηκαν σε σεξουαλικές εικόνες ή περίπου το 2% όλων των παιδιών) αναστατώθηκαν σχετικά ή αναστατώθηκαν πολύ από αυτό που είδαν.
- Εξετάζοντας όλα τα Μέσα, το 23% των παιδιών έχουν δει σεξουαλικό ή πορνογραφικό υλικό τους τελευταίους 12 μήνες – με το διαδίκτυο τώρα να είναι εξίσου κοινή πηγή πορνογραφικού υλικού με την τηλεόραση, τις ταινίες και το βίντεο.
- Οι μεγαλύτεροι έφηβοι είναι τέσσερις φορές πιθανότερο να έχουν δει πορνογραφία στο διαδίκτυο ή σε άλλο Μέσο από τα μικρότερα παιδιά και οι σεξουαλικές εικόνες που έχουν δει στο διαδίκτυο είναι περισσότερο σκληρές. Παραταύτα, τα μικρότερα παιδιά ενοχλούνται ή αναστατώνονται περισσότερο από τις σεξουαλικές εικόνες στο διαδίκτυο από ότι οι έφηβοι.
- Το 53% όσων έχουν ενοχληθεί από την επαφή με σεξουαλικές εικόνες στο διαδίκτυο, το ανέφεραν σε κάποιον την τελευταία φορά που αυτό συνέβη – το 33% το είπε σε κάποιο φίλο, το 25% το είπε σε έναν από τους γονείς. Παρ’ όλα αυτά, το 25% απλώς

σταμάτησε να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για λίγο και λίγοι άλλαξαν τις ρυθμίσεις επαφών και φιλτραρίσματα.

θα μπορούσαν να ενισχυθούν περισσότερο μεταξύ των παιδιών.

Εκφοβισμός- Εξύβριση (Bullying)

- Σε σχέση με την εξύβριση μέσω διαδικτύου, το 6% των παιδιών ηλικίας 9-16 ετών έχουν λάβει κακόβουλα ή επιβλαβή μηνύματα μέσω διαδικτύου, και το 3% έχουν στείλει τέτοιου είδους μηνύματα σε άλλους. Τα δυο τρίτα όσων έλαβαν μηνύματα εξύβρισης αναστατώθηκαν σχετικά ή πολύ.
- Εφόσον το 19% έχει πέσει θύμα εξύβρισης είτε στο διαδίκτυο είτε στην πραγματική ζωή, και το 12% έχει εκφοβίσει κάποιον άλλο είτε μέσω διαδικτύου είτε/και στην πραγματική ζωή, φαίνεται ότι τα περισσότερα περιστατικά εξύβρισης συμβαίνουν περισσότερο στην πραγματική ζωή παρά στο διαδίκτυο.
- Τα περισσότερα παιδιά που έχουν λάβει κακόβουλα ή επιβλαβή μηνύματα μέσω διαδικτύου ζήτησαν κοινωνική στήριξη: ένα τέταρτο αυτών δεν το είπε σε κανέναν. Επίσης έξι στους δέκα χρησιμοποίησαν κάποιες πρακτικές μέσω διαδικτύου -διαγράφοντας τα επιβλαβή μηνύματα ή εμποδίζοντας την επαφή με το άτομο που τους εξύβρισε· αυτή η τελευταία πρακτική θεωρήθηκε αποτελεσματική από τα παιδιά.

‘Σεξουαλικά Μηνύματα’(Sexting)

- Το 15% των παιδιών 11-16 ετών έχουν λάβει “σεξουαλικά μηνύματα ή εικόνες με ανθρώπους γυμνούς ή που έκαναν σεξ” από αυτά που αποστέλλονται μεταξύ συνομηλίκων, και το 3% λέει ότι έχει στείλει ή έχει αναρτήσει τέτοια μηνύματα.
- Από όσα παιδιά έχουν λάβει τέτοια μηνύματα, έχει ενοχληθεί σχεδόν το ένα τέταρτο από αυτό. Επιπλέον, από τα παιδιά που ενοχλήθηκαν, σχεδόν τα μισά αναστατώθηκαν σχετικά ή αναστατώθηκαν πολύ. Επομένως, συνολικά το ένα όγδοο όσων έχουν λάβει τέτοια μηνύματα, ή σχεδόν το 2% όλων των παιδιών, έχουν αναστατωθεί σχετικά ή πολύ από τα σεξουαλικά μηνύματα.
- Από όσους είχαν ενοχληθεί από την ανταλλαγή σεξουαλικών μηνυμάτων (‘sexting’), περίπου τέσσερις στους δέκα εμπόδισαν το άτομο που έστειλε τα μηνύματα (40%) και/ή διέγραψαν τα ανεπιθύμητα σεξουαλικά μηνύματα (38%). Στις περισσότερες περιπτώσεις, το παιδί είπε ότι ή ενέργεια αυτή βοήθησε την κατάσταση. Αυτού του είδους οι επικοινωνιακές πρακτικές αντιμετώπισης

Δια ζώσης συναντήσεις με αγνώστους

- Η πιο διαδεδομένη ριψοκίνδυνη δραστηριότητα στο διαδίκτυο όπως αναφέρεται από τα παιδιά είναι η επικοινωνία με ανθρώπους που δε γνωρίζουν από κοντά. Το 30% των παιδιών ηλικίας 9-16 ετών στην Ευρώπη που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο έχουν επικοινωνήσει στο παρελθόν με κάποιον που δεν έχουν γνωρίσει από κοντά, μια δραστηριότητα που μπορεί να είναι ριψοκίνδυνη αλλά μπορεί να είναι και διασκεδαστική
- Είναι πολύ πιο σπάνιο για τα παιδιά να συναντήσουν κάποιον που έχουν γνωρίσει μόνο μέσω διαδικτύου από κοντά. Το 9% των παιδιών έχουν συναντήσει κάποιον που γνωρίζουν μέσω διαδικτύου στην πραγματική ζωή τον περασμένο χρόνο. Το 1% των παιδιών (ή ένα στα εννιά από εκείνα που πήγαν σε συνάντηση) έχουν ενοχληθεί από κάποια τέτοια συνάντηση.
- Παρά το ότι τα παιδιά 9-10 ετών είναι λιγότερο πιθανό να έχουν συναντήσει κάποιον που γνωρίζουν μέσω διαδικτύου από κοντά, είναι πιο πιθανό να έχουν ενοχληθεί από αυτό που συνέβη (το 31% όσων έχουν πάει σε τέτοια συνάντηση).

Άλλοι κίνδυνοι

- Ο δεύτερος πιο διαδεδομένος κίνδυνος είναι η έκθεση σε δυνητικά επιβλαβές υλικό παραγόμενο από το χρήστη (user-generated). Το 21% των παιδιών 11-16 ετών έχουν εκτεθεί σε έναν ή περισσότερους τύπους δυνητικά επιβλαβούς υλικού παραγόμενου από τον ίδιο τον χρήστη: υλικό που ενισχύει το μίσος (12%), τη νευρική ανορεξία (10%), την τάση αυτο-τραυματισμού (7%), τη λήψη ναρκωτικών (7%), την τάση για αυτοκτονία (5%).
- Το 9% των παιδιών 11-16 ετών έχουν πέσει θύματα κακόβουλης μεταχείρισης των προσωπικών τους δεδομένων (υποκλοπή του κωδικού ασφαλείας του παιδιού (7%)), ή των προσωπικών τους πληροφοριών (4%).
- Το 30% των παιδιών 11-16 ετών αναφέρει ότι μια ή περισσότερες εμπειρίες που έχουν συνδέεται με υπερβολική χρήση του διαδικτύου ‘σχετικά’ ή ‘πολύ συχνά’ (π.χ. παραμελώντας φίλους, τα μαθήματα του σχολείου ή τον ύπνο τους).

Διακρατικές διαφορές

- Συγκρίνοντας τις χώρες, οι εμπειρίες με ένα ή περισσότερους κινδύνους αφορούν περίπου έξι στα δέκα παιδιά στην Εσθονία, τη Λιθουανία, τη Νορβηγία, την Τσεχία και τη Σουηδία. Χαμηλότερα ποσοστά περιστατικών με κινδύνους βρέθηκαν στην Πορτογαλία, την Ιταλία και την Τουρκία.
- Τα παιδιά είναι πιο πιθανό να αναφέρουν ότι έχουν ενοχληθεί ή αναστατωθεί από κάτι στο διαδίκτυο στη Δανία (28%), την Εσθονία (25%), τη Νορβηγία και τη Σουηδία (23%) και τη Ρουμανία (21%)· είναι λιγότερο πιθανό να αναφέρουν κάτι τέτοιο στην Ιταλία (6%), την Πορτογαλία (7%) και τη Γερμανία (8%).
- Όσο περισσότερα παιδιά χρησιμοποιούν σε μια χώρα το διαδίκτυο καθημερινά, τόσο περισσότερα είχαν κάποια εμπειρία με έναν ή περισσότερους κινδύνους. Παραταύτα, **μεγαλύτερη χρήση εξασφαλίζει περισσότερες ευκαιρίες και, αναμφίβολα, περισσότερα οφέλη.**
- Το μεγαλύτερο φάσμα διαδικτυακών δραστηριοτήτων αναφέρεται επίσης, στη Λιθουανία, την Τσεχία, την Εσθονία, τη Γαλλία και τη Σουηδία, ενώ το μικρότερο φάσμα δραστηριοτήτων αναφέρεται στην Ιρλανδία και αμέσως μετά στην Τουρκία. Με άλλα λόγια, η χρήση του διαδικτύου ενέχει κινδύνους αλλά και προσφέρει ευκαιρίες, δεν είναι δε εύκολο να τραβήξει κάποιος τη διαχωριστική γραμμή ανάμεσά τους.

Ενημέρωση γονέων

- **Οι γονείς των παιδιών που είχαν εμπειρία με κάποιον από αυτούς τους κινδύνους, συχνά δεν το συνειδητοποιούν.**
- Το 40% των γονέων των οποίων το παιδί έχει δει σεξουαλικές εικόνες στο διαδίκτυο λένε ότι το παιδί τους δεν είχε τέτοια εμπειρία· το 56% των γονέων των οποίων το παιδί έχει λάβει κακόβουλα ή επιβλαβή μηνύματα μέσω διαδικτύου, λένε ότι δεν είχε κάποια τέτοια εμπειρία.
- Το 52% των γονέων των οποίων το παιδί έχει λάβει σεξουαλικά μηνύματα, το αρνούνται· το 61% των γονέων των οποίων το παιδί έχει συναντήσει από κοντά κάποιον που γνωρίζει μέσω διαδικτύου λένε ότι δεν είχε τέτοια εμπειρία.
- Παρά το ότι τα περιστατικά με αυτούς τους κινδύνους αφορούν μια μειοψηφία παιδιών σε κάθε περίπτωση, η κλίμακα στην οποία οι γονείς υποτιμούν τα περιστατικά αυτά είναι περισσότερο σημαντική.

Γονική παρέμβαση

- **Οι περισσότεροι γονείς μιλούν με τα παιδιά τους για το τι κάνουν αυτά στο διαδίκτυο (70%) και μένουν κοντά στο παιδί τους όταν αυτό πλοηγείται στο διαδίκτυο (58%). Όμως, φαίνεται ότι ένας στους οκτώ γονείς (13%) δεν εφαρμόζει ποτέ κάποια από τις μορφές γονικής παρέμβασης για τις οποίες ρωτήθηκαν, κατά τα λεγόμενα των παιδιών τους.**
- Επίσης, πάνω από τους μισούς γονείς κάνουν θετικά βήματα όπως το να συστήνουν στα παιδιά τους πώς να συμπεριφέρονται στο διαδίκτυο σε άλλους (56%) και να μιλούν για θέματα που μπορεί να ενοχλήσουν το παιδί (52%), και τρίτον έχουν βοηθήσει το παιδί τους όταν προέκυψε κάτι στο παρελθόν (36%).
- Επίσης, οι γονείς περιορίζουν τα παιδιά τους ως προς τη δημοσίευση προσωπικών τους πληροφοριών (85%), όταν ανεβάζουν υλικό (63%) και όταν λαμβάνουν υλικό (57%).
- Ένας στους δυο γονείς ελέγχει τη χρήση του διαδικτύου που κάνει το παιδί τους, αφού έχει αποσυνδεθεί αυτό, αναδεικνύοντας αυτή τη στρατηγική ως τη λιγότερο επιθυμητή σε σύγκριση με τη θετική υποστήριξη, την καθοδήγηση για την ασφάλεια στο διαδίκτυο, ή την επιβολή κανόνων για τη χρήση του διαδικτύου.
- **Η χρήση ηλεκτρονικών (αντί τεχνικών) εργαλείων ασφαλείας είναι σχετικά περιορισμένη: λίγο περισσότεροι από το ένα τέταρτο των γονέων εμποδίζει την πρόσβαση ή τοποθετεί φίλτρα στις ιστοσελίδες (28%) και/ή ψάχνει τις ιστοσελίδες που επισκέφθηκε το παιδί τους (24%).**
- Παιδιά και γονείς εξίσου θεωρούν ότι η γονική παρέμβαση είναι ωφέλιμη, ειδικά για τα παιδιά 9-12 ετών.
- Οι περισσότεροι γονείς (85%) έχουν αυτοπεποίθηση για το ρόλο τους, και αισθάνονται ότι μπορούν να βοηθήσουν το παιδί τους αν αυτό αντιμετωπίσει κάτι στο διαδίκτυο που το ενοχλεί. Επίσης, οι γονείς έχουν εμπιστοσύνη στην ικανότητα του παιδιού τους να αντιμετωπίσει στο διαδίκτυο πράγματα που μπορεί να το ενοχλήσουν (79%), και το 15% αναφέρει ότι τώρα πια παρεμβαίνουν με διαφορετικό τρόπο εξαιτίας κάποιας εμπειρίας που ενόχλησε το παιδί τους στο παρελθόν.
- **Τα δυο τρίτα των παιδιών (68%) πιστεύουν ότι οι γονείς τους ξέρουν αρκετά ή σχετικά λίγα για τη χρήση του διαδικτύου που κάνουν τα παιδιά τους. Παραταύτα, το 29% λέει ότι αγνοεί τους γονείς**

τους λίγο και το 8% των παιδιών λέει ότι τους αγνοεί αρκετά.

- Περισσότερα από τα μισά (44%) παιδιά πιστεύουν ότι ο γονικός έλεγχος περιορίζει αυτά που κάνουν στο διαδίκτυο, με το 11% να λέει ότι οι γονείς περιορίζουν τις δραστηριότητες τους πολύ. Τα παιδιά σε κάποιες χώρες αισθάνονται περισσότερο περιορισμένα από τον γονικό έλεγχο (π.χ. στην Τουρκία, στην Ιρλανδία και τη Βουλγαρία) από ότι σε άλλες χώρες (π.χ. Ουγγαρία και Ολλανδία). Το 15% θα ήθελε οι γονείς τους να κάνουν λίγα ή πολύ περισσότερα και το 13% θα ήθελε οι γονείς τους να κάνουν σχετικά λιγότερα.
- Πολλοί γονείς (73%) έχουν την πεποίθηση ότι είναι σχετικά ή καθόλου πιθανό το παιδί τους να αντιμετωπίσει κάτι που μπορεί να το ενοχλήσει στους επόμενους έξι μήνες.

Άλλες πηγές συμβουλών ασφάλειας

- Περίπου τα μισά από τα παιδιά πιστεύουν ότι οι δάσκαλοί τους ασχολούνται με το διαδίκτυο με τους περισσότερους από τους τρόπους για τους οποίους ερωτήθηκαν, και το 73% των παιδιών λένε ότι οι δάσκαλοί τους έχουν εφαρμόσει τουλάχιστον μια από τις μεθόδους ενεργητικής παρέμβασης για τις οποίες ερωτήθηκαν.
- Αξίζει να αναφερθούν οι ηλικιακές διαφορές: η ενασχόληση των δασκάλων με τη χρήση του διαδικτύου από τα παιδιά είναι μικρότερη για τα παιδιά ηλικίας 9-10.
- Υπάρχει μια σχετική διαφοροποίηση σε εθνικό επίπεδο όσον αφορά το ρόλο που παίζουν οι δάσκαλοι, με το 97% για παράδειγμα των δασκάλων στη Νορβηγία να ασχολούνται με τη χρήση του διαδικτύου από τα παιδιά σε σύγκριση με το αντίστοιχο 56% στην Ιταλία.
- Τα τρία τέταρτα (73%) των παιδιών λένε ότι οι συνομήλικοί τους τους έχουν βοηθήσει ή έχουν στηρίξει τη χρήση που κάνουν στο διαδίκτυο τουλάχιστον με ένα από τους πέντε τρόπους για τους οποίους ερωτήθηκαν.
- Οι συνομήλικοι είναι πολύ πιο πιθανό να παρέμβουν περισσότερο πρακτικά, βοηθώντας ο ένας τον άλλο να κάνουν ή να βρουν κάτι όταν δυσκολεύονται.
- Το 44% των παιδιών λένε ότι έχουν λάβει κάποιου είδους καθοδήγηση σχετικά με την ασφαλή χρήση του διαδικτύου από τους φίλους τους, και το 35% λέει ότι έχει επίσης προσφέρει τέτοιου είδους συμβουλές στους φίλους τους.

- Εξετάζοντας συγκριτικά τις διαδικτυακές πηγές συμβουλών για ασφάλεια, φαίνεται ότι ο μεγαλύτερος όγκος συμβουλών προέρχεται από τους γονείς (63%), αμέσως μετά από τους δασκάλους (58%), και μετά από τους συνομήλικους (44%).
- Παραταύτα για τους μεγαλύτερους εφήβους και για τα παιδιά από σπίτια χαμηλότερου κοινωνικοοικονομικού επιπέδου, οι συμβουλές από τους δασκάλους υπερεισχύουν αυτών από τους γονείς.
- Άλλοι συγγενείς (47%), από μια ενδιαφέρουσα άποψη, είναι γενικά τόσο σημαντικοί όσο οι συνομήλικοι, ως προς το να παρέχουν συμβουλές στα παιδιά σχετικά με το πως να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο με ασφάλεια.
- Οι πληροφορίες που λαμβάνουν τα παιδιά μέσω των παραδοσιακών μέσων μαζικής ενημέρωσης (20%) χρησιμοποιούνται λιγότερο, με τις διαδικτυακές πηγές να χρησιμοποιούνται ακόμα λιγότερο συχνά (το 12% έχει βρει συμβουλές για την ασφάλεια από ιστοσελίδες).
- Οι γονείς παίρνουν συμβουλές για την ασφάλεια πρώτα από όλα από την οικογένεια και από φίλους (48%), αμέσως μετά τα παραδοσιακά μέσα (32%), από το σχολείο του παιδιού (27%), τους παρόχους ίντερνετ (22%) και τις ιστοσελίδες (21%).
- Μόνο ένα 9% περίπου των γονιών λένε ότι δεν επιθυμούν επιπλέον πληροφορίες για την ασφάλεια στο διαδίκτυο. Πολλοί γονείς επιθυμούν περισσότερη ενημέρωση για την ασφάλεια στο διαδίκτυο από ότι στην πραγματικότητα παίρνουν από οικογένεια και φίλους, από το σχολείο και διάφορες ιστοσελίδες, και, σε μικρότερη κλίμακα, από τους κατασκευαστές και τους πωλητές.

Συστάσεις για τη χάραξη πολιτικών

Τα ευρήματα ενέχουν συστάσεις για πολλούς αρμόδιους παράγοντες:

- Η προτεραιότητα ως προς την εγγρήγορη των γονέων θα έπρεπε να βασιστεί στην κινητοποίηση των γονέων σχετικά με τη φύση των κινδύνων που τα παιδιά τους μπορεί να αντιμετωπίσουν στο διαδίκτυο, παράλληλα με την ενθάρρυνση του διαλόγου και της καλύτερης κατανόησης ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά σε σχέση με τις διαδικτυακές δραστηριότητες των νέων ανθρώπων.

- **Ο γονέας θα προτιμούσε να παίρνει πληροφορίες για την ασφάλεια στο διαδίκτυο, πρωτίστως από το σχολείο του παιδιού**, επομένως πρέπει να γίνει μεγαλύτερη προσπάθεια στον εκπαιδευτικό τομέα. Αλλά, εφόσον τα εργαλεία που παρέχονται από τη αγορά χρησιμοποιούνται από τους ίδιους τους γονείς και τα παιδιά (όπως πληροφορίες για την ασφάλεια στο διαδίκτυο, φίλτρα και κουμπιά αναφοράς για κακοδιαχείριση κλπ.) σε μικρό βαθμό, μεγαλύτερης κλίμακας εγρήγορση του κοινού, εμπιστοσύνη και διευκόλυνση της χρήσης θα έπρεπε επίσης να αναπτυχθεί από την αγορά.
- Όσο η χρήση του διαδικτύου γίνεται όλο και πιο προσωπική, ο ρόλος γονέων και δασκάλων γίνεται δυσκολότερος. Αυτό επιφορτίζει την αγορά να διαχειριστεί **με μεγαλύτερη ευθύνη** τη φύση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα παιδιά, και να εγγυηθεί ότι έχουν τα εργαλεία που χρειάζονται για να εμποδίσουν ή να αντιμετωπίσουν μια επιβλαβή κατάσταση. Επίσης, επιφορτίζει τα παιδιά περισσότερο με την ευθύνη για τη δική τους ασφάλεια, και επομένως η ανταλλαγή μηνυμάτων για την ασφάλεια στο διαδίκτυο θα έπρεπε να στοχεύει στο να οικοδομήσει αυτοπεποίθηση, προσαρμοστικότητα και **την ιδιότητα του ψηφιακού πολίτη ανάμεσα στα παιδιά**.
- **Οι προσπάθειες της αγοράς** να στηρίξει το θετικό διαδικτυακό περιεχόμενο καθώς και την ασφάλεια στο διαδίκτυο πρέπει να βελτιωθούν. Τα ηλεκτρονικά εργαλεία που βοηθούν την εμπλοκή, την καταγγελία και το φιλτράρισμα θα πρέπει να αποτελέσουν θεμέλιο λίθο της πολιτικής της αγοράς για την προστασία του παιδιού.
- **Τα παιδιά** πρέπει επίσης να ενθαρρυνθούν να αναλάβουν τα ίδια την ευθύνη για την ασφάλειά τους, δίνοντας έμφαση στην υπεύθυνη συμπεριφορά και την ιδιότητα του ψηφιακού πολίτη.
- Εφόσον πολλά παιδιά δεν αναφέρουν εμπειρίες με τους κινδύνους για τους οποίους ρωτήθηκαν, με ακόμα λιγότερα να έχουν ενοχληθεί ή αναστατωθεί από τις διαδικτυακές τους εμπειρίες, η πολιτική για την ασφάλεια στο μέλλον πρέπει να στοχεύσει σε πηγές και καθοδήγηση όπου αυτά χρειάζονται ιδιαίτερα – ειδικά σε σχέση με τα **μικρότερα παιδιά** που πλοηγούνται στο διαδίκτυο. Πράγματι, είναι ζωτικής σημασίας να υπάρξει μια νέα πλευρά στην πολιτική για την ασφάλεια στο διαδίκτυο σχετικά με μέτρα στήριξης και ενίσχυσης της εγρήγορσης σχεδιασμένα να ανταποκρίνονται στις ανάγκες ακόμα νεαρότερων χρηστών του διαδικτύου, ειδικά από τα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- **Η εκπαίδευση σε ψηφιακές δεξιότητες** χρειάζεται συνεχές ενδιαφέρον και ανανέωση σχετικά με τη φύση της εκπαίδευσης, τα χαρακτηριστικά της ασφάλειας και τη διαχείριση των εφαρμογών έτσι ώστε να εγγυηθεί ότι όλα τα παιδιά κατακτούν το μικρότερο βασικό επίπεδο δεξιοτήτων και ώστε να εμποδίσει την ύπαρξη ψηφιακά απομονωμένων και χωρίς δεξιότητες παιδιών. Πρέπει επίσης να στοχεύσει στη διεύρυνση του φάσματος των δραστηριοτήτων των παιδιών, εφόσον πολλά από αυτά αξιοποιούν ελάχιστα τις δημιουργικές ευκαιρίες του διαδικτύου.
- Επιπλέον, εφόσον λιγότερα από τα μισά παιδιά ηλικίας 9-16 ετών είναι πολύ ευχαριστημένα με το επίπεδο των διαθέσιμων διαδικτυακών παροχών, οι ιθύνοντες για τη χάραξη στρατηγικών φέρουν την ευθύνη να εξασφαλίσουν **μεγαλύτερη διάθεση θετικού περιεχομένου ανάλογα με την ηλικία** των παιδιών, ειδικά σε μικρότερες γλωσσικές κοινότητες.

Σημειώσεις για τη Μεθοδολογία

- Η έκθεση αυτή αποτελεί έργο του **Δ κύου EU Kids Online network**, που καθοδηγείται από το LSE, με ερευνητικές ομάδες και αρμόδιους παράγοντες με συμβουλευτικό ρόλο σε κάθε μια από τις 25 χώρες καθώς και ένα διεθνές συμβουλευτικό σώμα.
- Τα πρώτα ευρήματα αυτής της έκθεσης παρουσιάστηκαν στο Safer Internet Forum στις 21/11/10. Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει τα πλήρη ευρήματα της έρευνας από όλες τις 25 χώρες.
- **Οι χώρες που συμμετέχουν στο EU Kids Online είναι:** Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελλάδα, Εσθονία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Κύπρος, Λιθουανία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Σουηδία, Τουρκία, Τσεχία και Φινλανδία. Εκτός από τις περιπτώσεις που αναφέρονται συγκεκριμένες χώρες, τα ευρήματα έχουν σταθμιστεί σε μέσους όρους για όλες τις χώρες.
- Ας αναγνωριστεί ότι είναι ιδιαίτερα δύσκολο να μετρηθούν οι πτυχές της εμπειρίας ενός παιδιού που αφορούν τις κλίμακες της ιδιωτικότητας ή της αναστάτωσης. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στα σπίτια των παιδιών, σε μορφή δια ζώσης συνέντευξης. Συμπεριλάμβανε μια ενότητα για τις ευαίσθητες ερωτήσεις, την οποία συμπλήρωναν μόνο τους τα παιδιά έτσι ώστε να μην τους ακούσουν οι γονείς, άλλα μέλη της οικογένειας ή ο ίδιος ο ερευνητής.
- Για **όλες τις λεπτομέρειες και την μεθοδολογία της έρευνας**, τα υλικά, την έκθεση για την έρευνα πεδίου

και τον κώδικα ηθικής της έρευνας, βλ.
www.eukidsonline.net.